

FINANČNÍ GRAMOTNOST

penzijní
připojištění

úroková
sazba p.d

hypoteční
úvěr

americká
hypotéka

stavební
spoření

akcie

dluhopisy

renta

směnka

úvěr
neúčelový

leasing

zajištění

1. STAVEBNÍ SPOŘENÍ

Stavební spoření je důležitým produktem pro financování.

- **Cílová částka** se rovná součtu vkladů, státní podpory, úvěru ze stavebního spoření a úroků z vkladů a státní podpory, po odečtení daně z příjmů z těchto úroků.
- **Uspořená částka** se rovná součtu vkladů, úroků z vkladů a úroků z připsaných záloh státní podpory sníženému o úhrady účtované stavební spořitelnou.

Podle cílové částky se rovněž odvíjí **vstupní poplatek** (obvykle 1 % z cílové částky s horním ohraničením). Sympatické je, pokud spořitelna shora poplatky limituje. Například u Buřinky zaplatíte max. 7500 Kč. Tedy pokud byste si stanovovali cílovou částku nad 750.000 Kč, nebudete za to navíc platit. Třeba Hypo stavební spořitelna, která přešla pod Raiffeisen stavební spořitelnu, však omezení poplatku vůbec neměla.

To dokumentuje i **důležitost výběru spořitelny** vzhledem k výši cílové částky. Spořitelny často nabízejí slevy za uzavření smlouvy na dítě nebo různé akční nabídky až 50 % slevy z poplatků za uzavření smlouvy o stavebním spoření. Během samotného spoření pak platíte za vedení účtu kolem 300 korun ročně.

Výše cílové částky tedy nepředstavuje - jak se někdy všeobecně věří - výši úspor účastníka na konci stavebního spoření. Úspory, resp. úspory a státní podpora, představují obvykle pouhých 40 až 50 % cílové částky - zbývajících 50 až 60 % cílové částky představuje prostor pro čerpání řádného (přiděleného) úvěru ze stavebního spoření.

Výši cílové částky volíte podle toho, **kolik a jak dlouho chcete spořit.**

2. LEASING

Leasingem je možné pořídit:

- osobní a užitkové automobily,
- nemovitosti,
- stroje a zařízení,
- technologické celky a výrobní linky,
- obráběcí, svářecí, stavební, textilní, polygrafické a jiné stroje,
- výpočetní a kancelářskou techniku,
- zdravotnické a telekomunikační zařízení,
- pracovní a zemědělské stroje,
- vybavení provozoven,
- stavební stroje a manipulační techniku.

2.1. Finanční leasing

Jedná se o standardní finanční pronájem s následnou koupí najaté věci. Produkt umožňuje rychlé a jednoduché pořízení movité věci s minimem požadovaných podkladů s rozložením splátek na delší období.

Výhody finančního leasingu:

- nejvyužívanější forma financování vozidel a ostatních předmětů
- možnost pořídit předmět bez okamžitého výdaje hotovosti a rozložení splácení
- rychlé a jednoduché sjednání a uzavření leasingové smlouvy
- oproti úvěru minimální rozsah nutných podkladů
- možnost využití zvýhodněných obchodních akcí
- možnost předčasného splacení leasingu
- pojištění předmětů hrazené ve splátkách
- variabilní zůstatková hodnota

2.2. Operativní leasing

U operativního leasingu se jedná o pronájem movité věci **bez nároku na následnou koupi**. Pronájem je doprovázen různým rozsahem služeb, které jsou zakalkulovány ve smluvním nájemném.

2.3. Zpětný leasing

Jedná se opět o finanční pronájem, kdy dodavatel a nájemce je tatáž osoba. Používá se v případech, kdy nájemce předmět vlastní nebo se podle uzavřené smlouvy vlastníkem po předání či dobudování stane. Zpětný leasing je možno použít na uvolnění finančních prostředků pro rozložení finanční zátěže klienta na delší období. Zpětný leasing se používá u leasingu movitých věcí včetně individuálně dovezených vozidel, strojů a nově vybudovaných technologických celků.

3. HYPOTÉKA

Hypotéky jsou především určeny na financování bydlení, existují ale i neúčelové hypotéky. Hypotéka je dlouhodobý úvěr na vysoké částky, proto se vyplatí věnovat jejímu výběru hodně pozornosti.

Co to je hypoteční úvěr?

Zákon o dluhopisech č. 190/2004 Sb., který vstoupil v platnost dnem vstupu ČR do EU, tj. 1.5.2004, definoval hypoteční úvěry tímto způsobem:

„Hypoteční úvěr je úvěr, jehož splacení včetně příslušenství je zajištěno zástavním právem k nemovitosti, i rozestavěné. Úvěr se považuje za hypoteční úvěr dnem vzniku právních účinků zástavního práva. Pro účely krytí hypotečních zástavních listů lze pohledávku z hypotečního úvěru nebo její část použít teprve dnem, kdy se emitent hypotečních zástavních listů o právních účincích vzniku zástavního práva k nemovitosti dozví.“

Zastavená nemovitost se musí **nacházet na území ČR, členského státu Evropské unie nebo jiného státu, tvořícího Evropský hospodářský prostor.**

Co to znamená?

Před květnem 2004 bylo možné hypoteční úvěry poskytovat pouze na investice do nemovitostí na území ČR, na jejich výstavbu či pořízení, a zajistit jeho splacení zástavním právem k nemovitosti. Nyní již tato podmínka zákonem daná není a **hypoteční úvěry jsou vlastně všechny úvěry zajištěné nemovitostí.**

Výhodou pro klienty je především lepší parametry (doba splatnosti, fixace úrokové sazby, výše úrokové sazby, % zastavené nemovitosti) než třeba spotřebitelské úvěry.

3.1. Hypoteční banky nabízejí v zásadě dva typy úvěrů:

- Hypotéky, které jsou účelově vázané na pořízení nemovitosti
- americké hypotéky – neúčelový úvěr zajištěný nemovitostí

Současné znění zákona umožnilo rovněž možnost **poskytování hypotečních úvěrů také na zajištění potřeb bydlení - na koupi družstevního bytu, složení členského podílu do bytového družstva, zaplacení odstupného dosavadnímu uživateli družstevního bytu nebo zaplacení odstupného uvedeného v darovací smlouvě k nemovitosti, rekonstrukci bytu v majetku obce nebo družstva s cílem získání užívacího práva k bytu** apod. Stále však platí, že ve všech případech musíte ručit nemovitostí.

4. RENTA – Důchody

Pokud se chcete připravit na důchod, je vhodné věnovat pozornost informacím nejen o starobním důchodu, ale i o dalších důchodech a penzijním připojištění.

Dávky z důchodového pojištění

Druhy dávek vyplácených z důchodového pojištění:

- vdovské a vdoveké důchody
- sirotční důchody
- invalidní důchody
- starobní důchody

Dávky z důchodového pojištění vyplácí Česká správa sociálního zabezpečení, která rozhoduje podle zákona o dávkách důchodového pojištění. Na jednotlivé důchody je potřeba splnit několik různých podmínek

V oblasti důchodového pojištění došlo pro **studenty** k výrazné změně, a to zrušení doby studia získané v období po 31. prosinci 2009 jako **náhradní doby pojištění** s výjimkou posuzování nároku na invalidní důchod.

Výši důchodu spočítají pracovníci ústředí ČSSZ. ČSSZ vyplácí důchody předem. A to bezhotovostně na bankovní účet klienta nebo v hotovosti prostřednictvím České pošty.

4. 1 Starobní důchody

Starobní důchod může získat občan, který dosáhl důchodového věku a splnil potřebnou dobu pojištění. Přečíst si můžete také o tom, jaká je výše důchodu, jak se počítá či jaký je důchodový věk a jak se postupně zvyšuje. Od 1. 1. 2012 dochází k řadě změn v důchodovém pojištění. Pokud ale vznikl nárok na důchod před 1. 1. 2012 a dosud o něm nebylo pravomocně rozhodnuto, bude se rozhodovat podle právních předpisů účinných před tímto datem. To samé platí pro přiznání důchodů a změnu jejich výše za dobu před 1. 1. 2012, i když o nich už bylo pravomocně rozhodnuto.

Podmínky nároku na starobní důchod

Nárok na starobní důchod je spojený se dvěma základními podmínkami - získáním potřebného počtu let pojištění a dosažením důchodového věku.

Doba pojištění

Potřebná doba pojištění se bude postupně zvyšovat až na 35 let a to tímto tempem:

- 25 let pro ty, co dosáhli důchodového věku před rokem 2010,
- 26 let v roce 2010,
- 27 let v roce 2011,
- 28 let v roce 2012,
- 29 let v roce 2013,
- 30 let v roce 2014,
- 31 let v roce 2015,
- 32 let v roce 2016,
- 33 let v roce 2017,
- 34 let v roce 2018,
- 35 let po roce 2018.

4. 2 Invalidní důchody

Podmínky nároku na invalidní důchod

Podmínkou nároku na invalidní důchod je pokles pracovní schopnosti a potřebná doba pojištění. Nárok na invalidní důchod vznikne i v případě, že k invaliditě došlo následkem pracovního úrazu nebo choroby z povolání.

Zdravotní stav posuzuje posudkový lékař ČSSZ

Zdravotní stav posoudí dle podkladů ošetřujícího lékaře posudkový lékař a stanoví vznik invalidity a to na základě sepsané žádosti na OSSZ podle místa trvalého bydliště. Neznamená to však, že každý, kdo uplatní žádost o invalidní důchod (ať už plný nebo částečný) musí být uznán. Žadatel může mít zdravotní potíže, ale jeho zdravotní stav ještě nemusí odpovídat plné ani částečné invaliditě. A žádost je zamítnuta.

Stupně invalidity podle poklesu pracovní schopnosti

Poklesem pracovní schopnosti se rozumí pokles schopnosti vykonávat výdělečnou činnost v důsledku omezení tělesných, smyslových a duševních schopností ve srovnání se stavem před vznikem dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Rozlišují se tři stupně invalidity v závislosti na tom, o kolik poklesla pracovní schopnost. Vyšší stupeň invalidity je zvýhodněn při výpočtu invalidního důchodu.

- 1. stupeň - pokles nejméně o 35 % a nejvýše o 49 %,
- 2. stupeň - pokles nejméně o 50 % a nejvýše o 69 %,
- 3. stupeň - pokles nejméně o 70 %.

Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod činí u osob ve věku

- do 20 let méně než jeden rok,
- od 20 let do 22 let jeden rok,
- od 22 let do 24 let dva roky,
- od 24 let do 26 let tři roky,
- od 26 let do 28 let čtyři roky a
- nad 28 let pět roků.

Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod se zjišťuje z období před vznikem invalidity. A pokud jde o pojištěnce ve věku nad 28 let, z posledních deseti roků před vznikem invalidity. U pojištěnce staršího 38 let se podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod považuje za splněnou rovněž v případě, pokud byla tato doba získána v období posledních 20 let před vznikem invalidity; potřebná doba pojištění činí přitom 10 roků.

Dobou pojištění je i doba studia na střední nebo vysoké škole v České republice před dosažením 18 let věku, nejdříve však po ukončení povinné školní docházky a po dovršení 18 let věku maximálně 6 let. Pokud žadatel nesplní podmínku doby pojištění, tak nemá na výplatu invalidního důchodu nárok.

Dobrovolné pojištění při chybějící době pojištění

Někdy se stane, že žadateli o invalidní důchod, chybí doba pojištění. V tomto případě je řešením dobrovolné důchodové pojištění. Možnost zpětného dobrovolného důchodového pojištění je však zákonem omezena. Zpětně doplatit dobrovolné důchodové pojištění nelze vždy.

Podmínky nároku na invalidní důchod při změně stupně invalidity

Pokud dojde ke změně invalidity, už se dále nezkoumá, zda je splněna podmínka potřebné doby pojištění.

Přeměna invalidního důchodu na starobní

Invalidní důchod je možné přeměnit na starobní tímto způsobem. Pokud poživatel invalidního důchodu dosáhne věku 65 let, zaniká nárok na tento invalidní důchod; a v tento den mu vzniká nárok na starobní důchod, a to ve výši, v jaké mu náležel dosavadní důchod. Tím ale nezaniká možnost požádat o důchod standardním způsobem.

Ze zákona nelze současně pobírat starobní důchod a invalidní důchod. Při dosažení důchodového věku lze tedy buď pobírat starobní důchod, nebo invalidní důchod. Ze zákona přitom platí pravidlo, že je vždy vyplácen vyšší důchod. Když si tedy občané pobírající invalidní důchod požádají o starobní důchod, tak nemusí mít obavy, že si finančně pohorší.

Kdyby vycházel starobní důchod nižší než invalidní, tak budou nadále pobírat přiznaný invalidní důchod. V 65 letech se v těchto případech „přemění“ invalidní důchod na starobní důchod, který bude stejně vysoký jako pobíraný invalidní důchod

Výše invalidních důchodů

Invalidní důchod se skládá se základní výměry a procentní výměry. Základní výměra důchodu je pro všechny stejná. Procentní výměra důchodu závisí na odvedech na důchodovém pojištění a získané době pojištění. Čím vyšší příjmy a doba pojištění, tím vyšší invalidní důchod. Při výpočtu invalidního důchodu se zohledňuje tzv. „dopočtená doba“. Jedná se dobu pojištění od vzniku nároku na invalidní důchod do dosažení důchodového věku.

Výše základní výměry invalidního důchodu v roce 2012 činí 2270 Kč, v roce 2013 pak 2330 Kč měsíčně.

Výše procentní výměry invalidního důchodu činí za každý celý rok doby pojištění

- 0,5 % výpočtového základu pro 1. stupeň,
- 0,75 % výpočtového základu pro 2. stupeň,
- 1,5 % výpočtového základu pro 3. stupeň.

Pokud dojde ke změně stupně, pak se nově stanoví výše invalidního důchodu.

Výše invalidního důchodu při změně stupně invalidity

Pokud je např. vyplácen invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně (sazba 0,5 %) a dojde ke změně na druhý stupeň (sazba 0,75 %), výše důchodu se znásobí jedenapůlkrát, u třetího stupně (sazba 1,5 %) se ztrojnásobí. Naopak, při zlepšení zdravotního stavu, se výše invalidního důchodu sníží na dvě třetiny, na polovinu, popř. na jednu třetinu.

Zaměstnání v invalidním důchodu

Poživatelé invalidního důchodu mohou bez omezení pracovat nebo vykonávat samostatnou výdělečnou činnost. Zákonem nejsou nijak limitováni. Omezení spočívá v jejich nepříznivém zdravotním stavu. Průměrný invalidní důchod prvního stupně totiž v polovině roku 2011 činil 6 237 Kč.

4.3 Pozůstalostní důchody

Z důchodového systému jsou vypláceny, také tzv. pozůstalostní důchody, tj. důchody v případě úmrtí manžela či manželky (vdovský, vdovecký) či rodičů dítěte (sirotčí). V případě úmrtí osoby blízké může druhý z manželů či osiřelé dítě získat nárok na pozůstalostní důchod.

4.3.1 Vdovský a vdovecký důchod

Pozůstalý (vdova nebo vdovec) má nárok na vdovský nebo vdovecký důchod po manželovi nebo manželce, jestliže zemřelý či zemřelá pobíral/a starobní důchod, nebo invalidní důchod, nebo ke dni smrti splnil/a podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní případně starobní důchod, nebo zemřel/a následkem pracovního úrazu.

Nárok na vdovský a vdovecký důchod

Nárok na vdovský důchod má při splnění zákonných podmínek pouze manželka (manžel). Družka (druh) nemá nárok na vdovský důchod po zemřelém partnerovi, i když měli společnou domácnost a žili spolu několik let. Nárok na vdovský důchod není automatický a je potřeba splnit zákonné podmínky.

Potřebnou dobou důchodového pojištění je pro nárok na invalidní důchod u občana staršího 28 let alespoň pět let důchodového pojištění v posledních deseti letech. Případně deset let v posledních dvaceti letech před jeho úmrtím.

Vdovský nebo vdovecký důchod ČSSZ vyplácí při splnění podmínek nároku jeden rok od smrti manžela či manželky. Po jeho uplynutí tento důchod nadále náleží pouze té pozůstalé osobě, která:

- pečuje o nezaopatřené dítě,
- pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost),
- pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela či zemřelé manželky, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost),
- je invalidní ve třetím stupni, nebo
- dosáhla alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk muže stejného data narození nebo dosáhla svého důchodového věku, je-li tento důchodový věk nižší.

Všechny tyto podmínky platí stejně pro ženy i muže. Pokud vdova nebo vdovec uzavřou nové manželství, zaniká jim nárok na výplatu důchodu. Od ledna 2012 nemají již ani nárok na roční výplatu důchodu, jak tomu bylo v minulých letech.

Poznámka: Podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2009 nebyla podmínka v posledním bodu stejná pro ženy i muže. Věk opravňující osobu k pokračování nároku na tento druh důchodu, popř. k jeho obnově, se lišil – pro ženy platila věková hranice 55 let, pro muže pak 58 let. Z přechodných ustanovení zákona o důchodovém pojištění vyplývá, že na osoby, které ovdověly před 1. 1. 2010, se bude, pokud jde o pokračování či obnovu nároku, vztahovat tato právní úprava účinná do 31. 12. 2009, přestože rozhodná skutečnost nastane až za účinnosti nové právní úpravy.

Jestliže vdova (vdovec) nesplňuje jednu z uvedených podmínek po uplynutí jednoho roku pobírání vdovského důchodu, tak nárok na vdovský důchod ze zákona zaniká. Když je však některá z těchto podmínek splněna do dvou let ode dne, kdy se splní některá ze zákonných podmínek, tak vzniká nárok na vdovský důchod znovu. Lhůta se od roku 2012 tedy zkracuje z pěti let na dva roky. Nová dvouletá lhůta se vztahuje pouze na nároky vzniklé v roce 2012. U nároků vzniklých v roce 2011 a dříve je zachována pětiletá lhůta. O obnovu vdovského důchodu je vždy nutné si písemně zažádat na OSSZ. Automaticky se tak nestane.

Výše vdovského a vdoveckého důchodu

Vdovský i vdovecký důchod se skládá ze základní a procentní výměry. Základní výměra ve výši 2 270 Kč (2012), pro rok 2013 ve výši 2330 Kč měsíčně je stejná pro všechny důchody. Procentní výměra činí 50 % procentní výměry starobního nebo invalidního důchodu třetího stupně, na který měla nebo by měla nárok zemřelá osoba v době smrti. Pro stanovení výše vdovského a vdoveckého důchodu, na který opětovně vznikl nárok po 31. 12. 2009 platí, že výše jeho procentní výměry nesmí být nižší, než činila výše procentní výměry vdovského nebo vdoveckého důchodu, která náležela ke dni zániku předchozího nároku na tento důchod.

Jestliže vdova (vdovec) již sám pobírá důchod (starobní nebo invalidní), tak je potřeba dodržet při výpočtu vdovského důchodu pravidla o souběhu více důchodů. Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního nebo invalidního důchodu a na výplatu vdovského důchodu, vyplácí se nejvyšší důchod v plné výši a z ostatních důchodů se vyplácí polovina procentní výměry.

4.4. Důchodová reforma v Česku

Z důvodu demografických změn prochází penzijní systémy ve všech vyspělých zemích v posledních letech výraznými změnami. Česko prozatím provádělo pouze parametrické změny (prodlužoval se důchodový věk či potřebná doba pojištění). Důchodová reforma však přináší změnu celého systému.

Důchodová reforma umožní občanům zapojit se do dobrovolného fondového penzijního spoření. Důchod občanů, kteří se dobrovolně zapojí do tohoto spoření, se bude moci skládat ze tří příjmů. Bude tedy zaveden třípilířový penzijní systém.

- státní důchod (I. pilíř)
- penze z dobrovolného fondového penzijního spoření (II. pilíř)
- vlastní úspory (III. pilíř)

Možnost vstoupit do druhého pilíře je dobrovolná pro lidi mladší 35 let. Rozhodnutí bude však potřeba důkladně promyslet, protože jej nelze vzít v budoucnu zpět. Do druhého pilíře budou moci vstoupit i občané starší 35 let, kteří se tak mohou rozhodnout do konce prvního pololetí 2013.

Dobrovolného fondového penzijního spoření (II. pilíř)

Občané, kteří se dobrovolně rozhodnou vstupit do II. důchodového pilíře budou odvádět méně na sociálním pojištění.

- V současné době odvádí zaměstnanci na důchodovém pojištění 28 % (6,5 % na straně zaměstnance a 21,5 % na straně zaměstnavatele).
- Účastníci fondového pilíře by však odváděli na důchodovém pojištění „pouze“ 25 % (3,5 % na straně zaměstnance a 21,5 % na straně zaměstnavatele). Právě ušetřené 3 % ze své mzdy tyto občany každý měsíc sami spořili na svoji penzi u vybraného fondu. Peníze budou mít na svém vlastním individuálním účtu u vybraného penzijního fondu, který jim tyto prostředky bude zhodnocovat.

Podmínkou však je, že budou muset tyto občany každý měsíc spořit další 2 % ze své hrubé mzdy (OSVČ z vyměřovacího základu). Prakticky by tedy účast v dobrovolném fondovém spoření znamenala stejnou čistou mzdu, ale nižší disponibilní měsíční příjem o uvedené 2 %.

Penzi ze spoření ve fondu půjde vybrat více způsoby (např. doživotní penze, rentou po dobu 20 let). V případě úmrtí občana budou nevyčerpané prostředky předmětem dědického řízení. Důchodová reforma tedy postaví každého občana před zásadní otázku, zda do dobrovolného fondového spoření vstoupit či nevstoupit. Rozhodnutí bude přitom nevratné a nesnadné.

Účast v druhém pilíři posiluje zásluhovost

Všechny prostředky, které občan bude vkládat do vybraného penzijního fondu v rámci dobrovolného penzijního spoření, bude mít na vlastním individuálním účtu.

Peníze na účtu budou zhodnocovány v závislosti hospodaření fondu a vybrané investiční strategie. Vyšší vložené prostředky budou tedy znamenat vyšší důchod. Občané, kteří vstoupí do II. pilíře, budou odvádět do fondu celkem 5 % ze své hrubé mzdy.

Peníze na individuálním účtu nebudou podléhat žádné redukci, jak je tomu při výpočtu státní penze. Pro občany s nadprůměrnými příjmy bude vstup do druhého pilíře finančně výhodný.

Peníze z fondu dostanou dědici

Každoročně bohužel zemře řada občanů, kteří celý život odváděli důchodové pojištění a penze se nedožijí nebo zemřou rok či dva po čerpání důchodu. Státní penze se nedědí, úmrtím nárok na státní starobní penzi zaniká. Pozůstalí mají pouze v případě splnění zákonných podmínek nárok na pozůstalostní důchody, vdovský a sirotčí. Pozůstalostní důchody jsou však vypláceny pouze po omezenou dobu a jsou podstatně nižší než starobní důchod. V některých případech na pozůstalostní důchody ani nevznikne nárok.

Vlastní zabezpečení na penzi je a bude na vzestupu

Důchodové systémy vyspělých zemí světa prochází změnami. „Malá důchodová reforma“ a důchodová reforma v Česku rovněž reagují na demografické a ekonomické změny. Světovým trendem je posílení vlastní zodpovědnosti za životní úroveň v penzi. Občané vyspělých zemí světa považují dostatečné finanční zabezpečení na penzi za jednu z priorit rodinného finančního plánování. I v zemích, kde je zavedeno fondové spoření na důchod (tzv. třípilířový systém), se kterým v Česku počítá důchodová reforma, každoročně stoupají vlastní úspory občanů na penzi. Čím více příjmů v penzi, tím lépe. I v budoucnu se dají totiž ve vyspělých zemích očekávat další důchodové změny. Vlastní úspory a investice jsou pro finanční zajištění na penzi nesmírně důležité.

Jak se vyvíjí důchod u průměrné mzdy

Výpočet důchodu se každoročně mění, nenápadně však klesá, jak si ukážeme na praktických výpočtech. Jak se liší výše důchodu u průměrné mzdy v letech 2011, 2012 a 2013?

Příklad:

Vypočítáme si důchod občana, který pobíral v letech 2011, 2012 a 2013 průměrnou mzdu. Průměrnou mzdu za rok 2013 budeme pouze odhadovat.

- Průměrná měsíční mzda za rok 2011 byla 24 319 Kč.
- Průměrná měsíční mzda za rok 2012 byla 25 101 Kč.
- Pro rok 2013 budeme počítat s průměrnou měsíční mzdou 25 603 Kč (počítáme se 2% růstem).

V roce 2011 začala platit „malá důchodová reforma“. Proto se výše důchodu v roce 2011 počítala jinak do 29. září 2011 a jinak od 30. září do konce roku 2011.

Proto si provedeme výpočet pro čtyři období: 1. leden 2011 až 29. září 2011, od 30. září 2011 do 31. prosince 2011, za celý rok 2012 a za celý rok 2013. Vždy si pro zjednodušení vypočítáme hrubý náhradový poměr, tedy poměr mezi důchodem a hrubou průměrnou mzdou (osobním vyměřovacím základem).

Výpočet v polovině září 2011

Pan Dvořák bude mít osobní vyměřovací základ 24 319 Kč (průměrnou mzdu za všechny odpracované roky), získal 40 let pojištění. Do důchodu odešel pan Novák v polovině září 2011. Jak vysoká je penze pana Dvořáka v porovnání s jeho mzdou?

<i>Text</i>	<i>Částka</i>
<i>Osobní vyměřovací základ</i>	<i>24 319 Kč</i>
<i>Redukční hranice do 11 000 Kč, ze 100 %</i>	<i>11 000 Kč</i>
<i>Redukční hranice od 11 000 Kč do 28 200 Kč, z 30 %</i>	<i>3 996 Kč</i>
<i>Výpočtový základ (13 000 Kč + 2 700 Kč)</i>	<i>14 996 Kč</i>
<i>Základní výměra důchodu</i>	<i>2 230 Kč</i>
<i>Procentní výměra za odpracované roky (40 let x 1,5 %)</i>	<i>60</i>
<i>Procentní výměra důchodu (14 996 Kč x 60 %)</i>	<i>8 998 Kč</i>
<i>Měsíční důchod celkem (2 230 Kč + 8 998 Kč)</i>	<i>11 228 Kč</i>
<i>Náhradový poměr (11 228 Kč: 24 319 Kč)</i>	<i>46,17 %</i>

Výpočet koncem roku 2011

Ve druhém případě si vypočítáme důchod pana Dvořáka, který má rovněž osobní vyměřovací základ 24 319 Kč (což je průměrná mzda za rok 2011). Dobu pojištění bude mít taky 40 let. Jak vysoký náhradový poměr bude mít pan Dvořák?

<i>Text</i>	<i>Částka</i>
<i>Osobní vyměřovací základ</i>	<i>24 319 Kč</i>
<i>Redukční hranice do 10 886 Kč, ze 100 %</i>	<i>10 886 Kč</i>
<i>Redukční hranice od 10 886 Kč do 28 699 Kč, z 29 %</i>	<i>3 896 Kč</i>
<i>Výpočtový základ</i>	<i>14 782 Kč</i>
<i>Základní výměra důchodu</i>	<i>2 230 Kč</i>
<i>Procentní výměra za odpracované roky (40 let x 1,5 %)</i>	<i>60</i>
<i>Procentní výměra důchodu (14 782 Kč x 60 %)</i>	<i>8 870 Kč</i>
<i>Měsíční důchod celkem (2 230 Kč + 8 870 Kč)</i>	<i>11 100 Kč</i>
<i>Náhradový poměr (11 100 Kč: 24 319 Kč)</i>	<i>45,64 %</i>

Výpočet koncem roku 2012

Ve třetím případě si vypočítáme důchod ke konci roku 2012 u pana Konečného, jehož osobní vyměřovací základ bude 25 101 Kč a získá rovněž 40 let pojištění. Jak vysoký bude mít pan Konečný náhradový poměr při odchodu do důchodu?

<i>Text</i>	<i>Částka</i>
<i>Osobní vyměřovací základ</i>	<i>25 101 Kč</i>
<i>Redukční hranice do 11 061 Kč, ze 100 %</i>	<i>11 061 Kč</i>
<i>Redukční hranice od 11 061 Kč do 29 159 Kč, z 28 %</i>	<i>3 932 Kč</i>
<i>Výpočtový základ (11 061 Kč + 3 932 Kč)</i>	<i>14 993 Kč</i>
<i>Základní výměra důchodu</i>	<i>2 270 Kč</i>
<i>Procentní výměra za odpracované roky (40 let x 1,5 %)</i>	<i>60</i>
<i>Procentní výměra důchodu (14 993 Kč x 60 %)</i>	<i>8 996 Kč</i>
<i>Měsíční důchod celkem (2 270 Kč + 8 996 Kč)</i>	<i>11 266 Kč</i>
<i>Náhradový poměr (11 266 Kč: 25 101 Kč)</i>	<i>44,88 %</i>

Výpočet koncem roku 2013

Pan Zelený odejde do důchodu koncem 2013. Osobní vyměřovací základ pana Zeleného bude 25 603 Kč. Počítáme se 2% růstem průměrné mzdy za celý rok 2013 oproti průměrné mzdě za rok 2012. Při vyšším růstu by byl náhradový poměr ještě nižší, než si vypočítáme. Jak vysoký náhradový poměr bude mít pan Zelený?

<i>Text</i>	<i>Částka</i>
<i>Osobní vyměřovací základ</i>	<i>25 603 Kč</i>
<i>Redukční hranice do 11 389 Kč, ze 100 %</i>	<i>11 389 Kč</i>
<i>Redukční hranice od 11 389 Kč do 30 026 Kč, z 27 %</i>	<i>3 838 Kč</i>
<i>Výpočtový základ</i>	<i>15 227 Kč</i>
<i>Základní výměra důchodu</i>	<i>2 330 Kč</i>
<i>Procentní výměra za odpracované roky (40 let x 1,5 %)</i>	<i>60,0</i>
<i>Procentní výměra důchodu (15 227 Kč x 60 %)</i>	<i>9 137 Kč</i>
<i>Měsíční důchod (2 330 Kč + 9 137 Kč)</i>	<i>11 467 Kč</i>
<i>Náhradový poměr (11 467 Kč: 25 603 Kč)</i>	<i>44,79 %</i>

Náhradový poměr u důchodu u občana s průměrnou mzdou klesá

5. Dávky z nemocenského pojištění

Dávky, které se vyplácejí z nemocenského pojištění:

- Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
- Mateřská – peněžité pomoc v mateřství
- Ošetřovné
- Nemocenská

Nárok na dávky z nemocenského pojištění mají osoby, které jsou účastny nemocenského pojištění. U zaměstnaných osob je účast povinná. Osoby samostatně výdělečně činné si mohou platit nemocenské pojištění dobrovolně. OSVČ pak mají nárok na nemocenské a peněžitou pomoc v mateřství.

Výše dávek z nemocenského pojištění se určuje z **denního vyměřovacího základu (DVZ)**, který se u zaměstnanců zjistí jednoduše. Příjem za posledních 12 měsíců se vydělí počtem kalendářních dní v tomto období.

Cílem dávek nemocenského pojištění je finančně zabezpečit ekonomicky aktivní občany v okamžiku, kdy kvůli nemoci či mateřství ztratí krátkodobě výdělek.

Všechny dávky nemocenského pojištění vyplácejí **okresní správy sociálního zabezpečení**.

6. Dávky státní sociální podpory

Státní sociální podpora je tvořena systémem státních dávek určených především rodinám s nezaopatřenými dětmi. Všechny dávky státní sociální podpory mají obligatorní charakter, hlavním kritériem pro přiznání některých z nich je příjmová situace rodiny.

Dávky, které se vyplácí v závislosti na příjmech rodiny:

- příspěvek na dítě
- sociální příplatek (od 2012 zrušen)
- příspěvek na bydlení

Dávky poskytované bez ohledu na příjem rodiny:

- rodičovský příspěvek
- dávky péčovské péče
- porodné
- pohřebné

Příjmy rozhodné pro nárok na dávky státní sociální podpory zahrnují všechny čisté příjmy rodiny. Od 1. ledna 2008 se do příjmu **nezapočítává výživné**, které v rozhodném období platila osoba dítěti, se kterým je pro účely stanovení rozhodného příjmu osobou společně posuzovanou.

Dítěti náleží při splnění podmínek (věku a podmínek příjmu rodiny) dávky státní sociální podpory, které jsou vypláceny osobě, která je vychovává. S přídavkem na dítě by měl rodič hospodařit - užívat jej **ve prospěch dítěte**.

Základem pro stanovení nároku a výši některých dávek včetně určení hranice příjmů osoby či rodiny je životní minimum.

Dávky státní sociální podpory **zohledňují** jak příjmovou tak i **sociální situaci rodiny**. Čím je v rodině více nepříznivých sociálních událostí, tím více a vyšších dávek je rodině poskytováno. Rodina může pobírat **více dávek** státní sociální podpory **souběžně**.

O dávkách státní sociální podpory rozhodují a vyplácejí je **úřady práce** místně příslušné podle místa trvalého pobytu oprávněné osoby. Řízení o přiznání dávek je zahájeno na základě podání žádosti na předepsaném **tiskopisu**.

6.1 Životní a existenční minimum

Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Právní úprava a hlavní využití

Životní a existenční minimum je stanoveno v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Hlavní využití životního a existenčního minima je v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Životní minimum plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze jako sociálně-ochranná veličina. Vedle životního minima je z důvodu větší motivace zaveden pro dospělé osoby v hmotné nouzi institut existenčního minima.

Společně posuzované osoby

- rodiče a nezletilé nezaopatřené děti,
- manželé nebo partneři,
- rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé, pokud tyto děti s rodiči užívají byt a nejsou posuzovány s jinými osobami,
- jiné osoby společně užívající byt, pokud písemně neprohlásí, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby.

Společně posuzovanými osobami jsou i osoby, které se přechodně, z důvodů soustavné přípravy na budoucí povolání, zdravotních nebo pracovních (včetně dobrovolnické služby), zdržují mimo byt.

Náklady na bydlení

Životní minimum ani existenční minimum nezahrnují nezbytné náklady na bydlení. Ochrana v oblasti bydlení je řešena v rámci systému státní sociální podpory poskytováním příspěvku na bydlení a v systému pomoci v hmotné nouzi doplatkem na bydlení.

Částky životního minima v Kč za měsíc v roce 2012

- 3410 Kč - pro jednotlivce
- 3140 Kč - pro první dospělou osobu v domácnosti
- 2830 Kč - pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti
- pro nezaopatřené dítě:
 - 1740 Kč - ve věku do 6 let
 - 2140 Kč - ve věku 6 až 15 let
 - 2450 Kč - ve věku 15 až 26 let (nezaopatřené)

Životní minimum je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti.

7. Účty a spoření

Pojištění vkladu

Proti ztrátám jsou u nás pojištěny vklady fyzických osob v **korunách i cizích měnách** za předpokladu, že jsou na jméno. To znamená, že banka musí znát vaše jméno, příjmení, adresu a rodné číslo. Vklady, které tyto podmínky nesplňují, nemohou být v případě úpadku banky z fondu pojištění vkladů nahrazeny. Jako příklad stačí uvést depozitní certifikáty na doručitele nebo vkladní knížky na heslo.

Termínované vklady v bankách i záložnách jsou pojištěny, a to do výše 100 %, maximálně však 100.000 EUR.

Ze zákona jsou pojištěny také vklady právnických osob a podnikatelů. Banka opět musí mít ovšem o majiteli vkladu dostatek informací pro jeho identifikaci, zejména IČO a adresu sídla.

Náhradu vkladatelům vyplácí **Fond pojištění vkladů**. Zdroje tohoto fondu tvoří samotné banky, které přispívají na základě určitého podílu z výše pojištěných vkladů. Některé druhy bank přitom nemusí přispívat tolik, co jiné banky. Obvykle jsou takto ve světě zvýhodněny stavební spořitelny a hypoteční banky.

7.1. Spořicí účty a vklady

Spořicí účet je moderním vkladovým nástrojem, který nechybí v nabídce žádné banky ani družstevní záložny. Na rozdíl od termínovaných vkladů se spořicí účet hodí i jako okamžitá finanční rezerva. Z mnoha spořicíh účtů lze totiž vybírat peníze okamžitě, výpovědní lhůta neexistuje.

Různé způsoby úročení spořicího účtu

Zatímco úročení termínovaného vkladu je poměrně jednoznačnou záležitostí, kterou jednotlivé banky či záložny úročí na základě stejných kritérií – výše vkladu a výpovědní lhůty, u spořicího účtu je užíváno několik způsobů:

- **Úročení dle výše vkladu** – Bawag Bank Úsporný účet, GE Money Spořicí účet, HVB Bank Spořicí účet plus, Komerční banka Sporoučet, Poštovní spořitelna Spořicí účet, Raiffeisenbank Spořicí účet Komplettkonto, Raiffeisenbank Spořicí účet Efektkonto, Volksbank Spořicí konto
- **Úročení dle výše vkladu i výpovědní lhůty** – ČSOB Spořicí účet, Živnostenská banka Spořicí účet
- **Jednoduché úročení jednou úrokovou sazbou (bez závislosti na výši vkladu či výpovědní lhůtě)** - Citibank Spořicí účet, ING Konto

7.2. Platební karty

Platební kartu vlastní dnes téměř každý.

7.3. Termínované vklady

Termínovaný vklad je tradičním spořicí produktem, který je charakteristický různými úrokovými sazbami podle doby a výše vkladu. Oproti spořicí účtům jsou termínované vklady nabízeny v různých měnách.

Jednoduše řečeno jde o obyčejný jednorázový vklad na **bankovní účet**, na kterém se vám po určitý čas (termín) vaše peníze úročí určitou sazbou. Termínované vklady nejsou určeny pro běžný platební styk. Nelze na ně posílat výplatu, ani z nich platit.

Vkladový účet může být úročen **pevnou** (fixní) nebo **pohyblivou** (variabilní) sazbou. Pevná sazba je stejná po celou dobu trvání vkladu. Pohyblivá sazba se mění v závislosti na vývoji úrokových sazeb na mezibankovním trhu (zejména podle sazeb Pribor a ČNB). Víceméně je věcí každé banky, aby se rozhodla, jakou sazbu u každého termínovaného vkladu nastaví. Některé banky používají pouze sazby fixní, u jiných bank existuje možnost výběru, zda pohyblivou nebo pevnou sazbu.

Termínovaný vklad je vhodný zejména pro ty z vás, kteří mají rádi uloženy své peníze v bezpečí. Vklady v bance jsou pojištěny pro případ platebních problémů banky. Termínované vklady v bankách i záložnách jsou pojištěny, a to do výše 100 %, maximálně však 100.000 EUR.

Mezi další **přednosti** termínovaného vkladu patří zejména možnost zhodnocení volných peněžních prostředků, které je výhodnější než u běžných účtů a také jejich snadná dostupnost. V nabídce je mají až na výjimky všechny banky na našem trhu. Vklad si u většiny z nich zřídíte zdarma. Bezplatné je i vedení termínovaného účtu. Čím delší dobu trvání vkladu zvolíte, tím déle si ušetříte starost dohlížet na vývoj vašich financí. Správa termínovaného vkladu je velmi jednoduchá.

V současnosti jsou úrokové sazby dost nízké, navíc z úrokových výnosů zaplatíte 15 % daň. Připočítáte-li působení inflace, výnos je zanedbatelný. Proto je vhodnější využít termínovaných vkladů spíše pro krátkodobé uložení peněz, neboť úrok je zde přece jen vyšší než na běžných účtech.

Druhy termínovaných vkladů

Při hledání toho správného vkladu je nutno vzít v potaz, že k dispozici je hned několik typů **termínovaných vkladů**.

Pomocí termínovaného vkladu můžete spořit i velmi krátkou dobu. Asi nejobvyklejší doba spoření se ovšem počítá v měsících. Méně využívané jsou dlouhodobé termínované vklady.

Typy termínovaných vkladů podle délky trvání

Podle doby trvání vkladu rozlišujeme:

- **krátkodobý vklad** s dobou běhu od 7 dní do 12 měsíců
- **střednědobý vklad** s trváním 2, 3 a 4 roky
- **dlouhodobý vklad**, který je splatný nejdříve po 5 letech.

S dlouhodobými termínovanými vklady je spojena velká nevýhoda. Za **předčasný výběr peněz z účtu** si banky účtují sankční poplatky, které nezřídka dosahují i 2 % naspořené částky.

7.4 Vkladní knížky

Vkladní knížky byly populární v době neexistence internetu. Kdo si chtěl uložit své úspory mimo domov, volil často právě tento produkt. V současnosti je spoření na vkladních knížkách spíše ojedinělé.

Historie

Historie vkladních knížek se táhne už od Rakouska-Uherska a vkladní knížky jako produkt přežily i dvě světové války. Je historickou zajímavostí, že podle vyhlášky ministerstva financí z konce ledna roku 1940 musely být vkladní knížky označeny písmenem A nebo N podle toho, jestli byl jejím majitelem člověk židovského původu. Židé pak při každém ukládání vyplňovali formuláře a z knížky si směli vybrat maximálně 1500 korun během sedmi dní. Velmi populární pak byly vkladní knížky za minulého režimu, po revoluci jejich obliba trvale klesá.

Zavedení, výběry ani vklady nestojí nic a v knížce je jasná a jednoduchá evidence pohybů. Zejména starší klienti na knížkách oceňují tradiční podobu a jednoduchost obsluhy. Zároveň vítají, že mají v ruce něco hmatatelného a mají přehled o zůstatku svých prostředků.

K založení vkladní knížky je potřeba **navštívit pobočku instituce**, která ji poskytuje. Po vložení minimálního vkladu, který se pohybuje kolem 50 Kč, vám pracovník pobočky vydá

tiskopis. Podle vašich potřeb a nastavených parametrů pak můžete vkládat a vybírat vaše finanční prostředky. Úrok bývá na knížku připisován ročně. Knižka není časově omezena.

Typy vkladních knížek

Existují 4 základní typy:

- **Vkladní knížka bez výpovědní lhůty** (vklad, u kterého neexistuje výpovědní lhůta, pouze lhůta realizační)
- **Vkladní knížka s výpovědní lhůtou** (vklad, u kterého volíte výpovědní lhůtu obvykle od 15 dnů po 2 roky)
- **Dětská vkladní knížka** (vklad se zvýhodněnými úroky)
- **Výherní vkladní knížka** (vklad s právem na účast ve slosování o finanční výhry a prémie s potvrzením o jeho výši - vkladní knížkou. Výherní vkladní knížka není úročena.)

Dříve se vkladní knížky využívaly pro svojí anonymnost, s anonymními vkladními knížkami na doručitele mohl manipulovat libovolně ten, kdo je právě měl „v ruce“. Tento typ knížek byl potom v roce 2002 zrušen. Ještě do 31. prosince 2012 bylo možné vklady na těchto knížkách vybrat. Třeba Česká spořitelna uplatňuje pravidlo, že vyplácí i promlčené vklady, pokud se o ně klienti přihlásí. Pokud tato legislativa umožní i po roce 2012, bude Česká spořitelna údajně postupovat stejně jako doposud.

Příklad: A

Půjčíme si 100 tis. Kč na 4 roky s úrokovou sazbou 7,5% p. a. (ročně). Pro zjednodušení počítáme s ročním splácením, tj. 1 splátka jedenkrát za rok.

ROK	Výše dluhu – začátek roku	Úrok	Úmor	Roční splátka	Zůstatek úvěru na konci roku
1	100.000	7.500	25.000	32.500	75.000
2	75.000	5.625	25.000	30.625	50.000
3	50.000	3.750	25.000	28.750	25.000
4	25.000	1.875	25.000	26.875	0
	CELKEM	18.750	100.000	118.750	

V prvním případě chceme každý rok splatit stejnou část půjčené splátky, tedy stejný úmor, tzn. $100.000/4 = 25.000$

První rok počítáme úroky z částky $100.000 * 7,5 \% (0,75) = 7.500$

Úmor je 25.000 a úrok 7.500, celkem tedy $25.000 + 7.500 = 32.500$

Na konci 1. roku je zůstatek úvěru 75.000, splatili jsme jen 25.000, zbytek byl úrok (tedy cena, kterou za půjčení platíme).

Druhý rok počítáme úrok ze zůstatku úvěru, $75.000 * 7,5\% = 5.625$
Úmor je opět 25.000, splátka tedy úrok + úmor $5.625 + 25.000 = 30.625$

Na konci druhého roku jsme zase splatili z částky půjčky dalších 25.000, zůstatek je tedy 50.000. Takto pokračujeme dál až do splacení úvěru, vidíme, že čím více jsme zaplatili z částky půjčky, tím nižší je úrok (protože se počítá z nižšího základu).

V tomto případě splacení jsme splatili půjčených 100 tis. Kč za 4 roky a na úrocích zaplatili **18.750 Kč**.

Příklad: B

Při druhém případě budeme chtít splácet stejnou celkovou splátku (anuitu). S tímto způsobem se setkáváme v praxi.

ROK	Výše dluhu – začátek roku	Úrok	Úmor	Roční splátka	Zůstatek úvěru na konci roku
1	100.000	7.500	22.357	29857	77.643
2	77.643	5.823	24.034	29857	53.609
3	53.609	4.021	25.836	29857	25.836
4	25.836	2.084	27.773	29857	0
	CELKEM	19.428	100.000	119.428	

Celkově zaplatíme více, protože pomaleji splácáme úmor. Na úrocích zaplatíme celkem **19.428**, celkem tedy zaplatíme za 4 roky **119.428 Kč**, tedy o 678 Kč více než při předchozím způsobu splacení.

Jde o **výnosnější i praktičtější metodu pro věřitele** (více vydělá a snadno sleduje, jak dlužník platí).
